TARTU JA TEMA ABITSENTRAALIDE HULGI-KAUBANDUSLIKUD MINEMIALAD.

E. Kareda.

Tartu süsteemi kaubanduslike minemialade lähemale vaatlemisele ja kirjeldamisele asudes seame endale ülesandeks selgitada ja lahendada järgmisi olulise tähendusega momente ja probleeme, milliseid on seadnud iga sellelaadse uurimuse eesmärgiks Ameerika linna- ja asulageograafia alal viljelnud geograafide ja majandusteadlaste erikomisjon. Nendele järgnevalt on sellelaadsete uurimuste eesmärgiks selgitada:

1) geograafilisi piirkondi, milledes maaline elanikkond omab kõige tihedamaid majanduslikke ja sotsiaalseid kokkupuuteid lähemate keskustega,
2) keskuste võrku ja selle kujunemist,
3) keskuste suuruskategooriate ositust tagamaalistes süsteemides,
4) linnaliste suurasulate mõju tagamaa väikeasulatele,
5) liiklusteede mõju keskuste kujunemisele,
6) sõltuvusi keskuste suuruse ja tagamaa suuruse vahel ja
7) keskuste eluavaldusi.

Muidugi ei esita siintoodud loetelu mingit purgivat kava tagamaade uurimiseks, kuid temas sisalduvad ometi kõik olulised momendid, mis vajalikud kaubanduslike minemialadega tutvumiseks.

Ruumisäästu huvides ei hakata käesolevas etüüdis kordama tsentraalse süsteemi mõistet, mis kirjanduse kaudu tohiks olla tuttav. Pigemini siirdume kohe tagamaa resp. minemialade küsimuse ja mõiste selgitusele.

Mingi asula evib keskuse, tsentraalse iseloomu teatavate eelduste oleldes, mis teevad keskuse asendi eriti soodsaks laiemale ümbruskonnale. Need eeldused võivad olla nii paigastikulised, soodsad liiklusgeograafilised tingimused või ka olelda maarete esinemisest. Sellistel puhkudel keskus omab aegapidi suurema tähtsuse kui teised vähemsoodsatel positsioonidel asetsevad asulad, koondab endasse nii kes-

Tartu V, lk. 268